

Vigilància conductual del VIH/ITS en homes que tenen sexe amb homes (HSH) a Catalunya. Resultats de l'estudi quantitatiu SIALON

Vigilància conductual del VIH/ITS en homes que tenen sexe amb homes (HSH) a Catalunya. Resultats de l'estudi quantitatiu SIALON

Introducció

El nombre de casos de VIH i d'infeccions de transmissió sexual (ITS), així com la prevalença de conductes sexuals de risc en homes que tenen sexe amb homes (HSH) ha augmentat els darrers anys a Catalunya i Espanya, com també en d'altres països europeus¹⁻³.

Formant part de les enquestes de vigilància conductual en HSH que el CEEISCAT realitza biennalment en col·laboració amb l'associació StopSida des del 1993, i que formen part del Sistema Integrat de Vigilància Conductual del VIH/ITS de Catalunya (SIVES), el 2008 es porta a terme el projecte Sialon, conjuntament amb altres països de l'est i sud d'Europa (Itàlia, Grècia, Eslovàquia, República Txeca, Eslovènia i Romania). Es tracta d'un projecte multicèntric finançat per la Comissió Europea, el qual, a més a més del seu objectiu científic, té la voluntat de consolidar una xarxa d'institucions que treballin la vigilància epidemiològica del VIH/ITS i de promoure l'ús d'indicadors consensuats⁴.

L'estudi quantitatiu inclòs dins del projecte Sialon té com a objectiu principal obtenir informació vàlida i fiable sobre la prevalença de VIH, sífilis, conductes de risc en HSH, mitjançant mètodes de recollida no invasius, en països del sud i est d'Europa. Els resultats han de contribuir a la recollida d'indicadors conductuals en aquesta població i a millorar els programes d'atenció dirigits als HSH.

Mètodes

Estudi transversal multicèntric mitjançant la implementació d'un qüestionari i recollida de mostra biològica a una mostra de 400 HSH que freqüenten llocs de trobada gai (saunes, bars, sex-shops, parcs, discoteques), que han tingut alguna relació sexual amb homes els darrers 12 mesos. La mostra es va reclutar mitjançant el mètode probabilístic *Time-location sampling* (TLS) que assegura una major diversitat de la població reclutada a través de la identificació de zones de freqüentació, en trams de dies i hores predefinits⁵.

En la recollida d'informació bioconductual es va distribuir cara a cara un qüestionari d'autocomplimentació, voluntari, confidencial i anònim de novembre a desembre de 2008 que incloïa informació sociodemogràfica, epidemiològica, sobre coneixements i actituds preventives davant del VIH/ITS, conductes sexuals, consum d'alcohol i altres drogues i sobre la realització prèvia del test del VIH i de la sífilis.

Per estimar la prevalença d'infecció per el VIH es va recollir, també, una mostra de fluid oral que va ser analitzada, posteriorment, mitjançant el test EIA, amb elevada sensibilitat i especificitat⁶.

Resultats

L'any 2008 l'edat mitjana dels HSH enquestats va ser de 38 anys, més de la meitat tenien estudis universitaris (55,9%) i el 83,5% eren assalariats; una quarta part dels homes eren de nacionalitat estrangera (28%), majoritàriament provinents de llatinoamèrica (68%).

En els darrers 12 mesos, el 85,6% de HSH havien accedit a preservatius gratuïts i sabien on fer-se el test del VIH (indicador Ungass 9) i el 60% s'havien fet el test del VIH i coneixien el resultat (Ungass 8).

La prevalença en saliva entre els enquestats va ser del 17%. El 44,6% dels homes que van tenir un resultat positiu desconeixien el seu serostatus real, la majoria perquè havien tingut un resultat negatiu en l'últim test realitzat els últims 12 mesos (38,5%) i, en menor mesura, perquè no s'havien fet la prova i/o no havien recollit els resultats (6,1%).

Un 38,4% dels homes entrevistats havia tingut més de 10 parelles sexuals masculines els últims 6 mesos i 5 de cada 6 havia tingut almenys una parella ocasional (Taula 1). Els últims 6 mesos, la penetració anal havia estat practicada per un 94,5% dels homes amb la parella estable i pel 93,5% amb la parella ocasional. La pràctica menys freqüent i que presentava més diferències segons el tipus de parella va ser el sexe

Vigilància conductual del VIH/ITS en homes que tenen sexe amb homes (HSH) a Catalunya. Resultats de l'estudi quantitatiu SIALON

oral amb ejaculació a la boca (el 57,7% amb la parella estable i el 41,7% amb la parella ocasional).

La conducta sexual de risc depèn, entre d'altres factors, per l'ús inconsistent del preservatiu en les diverses pràctiques sexuals. En aquest sentit, les parelles ocasionals es protegeixen més en qualsevol de les pràctiques sexuals (Figura 1).

Entre les parelles estables, tot i que són les parelles concordants negatives les que més practiquen la penetració anal no protegida (PANP) (74,7%), un 26,1% dels que declaraven ser serodiscordants també l'havien practicat els últims 6 mesos (Figura 2).

El 62,6% dels homes enquestats havien consumit alcohol abans o durant les relacions sexuals dels darrers 6 mesos i entre les altres drogues, els *poppers* va ser la més utilitzada (35,7%), seguida de la cocaïna (22,9%) i del haxix (21,1%), i les amfetamines la que menys (6,4%).

Pel que fa a les ITS, un 15% dels enquestats havien tingut almenys una ITS els darrers 12 mesos, havent estat la sífilis la que presentava una freqüència més elevada (5,9%)

Discussió

De la descripció de les característiques sociodemogràfiques i epidemiològiques i sobre les conductes sexuals dels HSH que han participat al projecte Sialon en volem destacar tres conclusions principals:

Davant de l'existència de conductes sexuals de risc, es fa necessari reforçar la prevenció de la infecció del VIH/ITS, especialment en parelles serodiscordants.

L'ús d'alcohol i altres drogues abans o durant les relacions sexuals, lligat a l'evidència observada d'una associació entre aquest consum i una prevalença més alta de les conductes de risc, posa de relleu la importància d'incidir en estratègies per conscienciar a poblacions vulnerables com els HSH⁷.

Finalment, s'ha trobat que el nombre d'homes que no han estat diagnosticats del VIH, tot i estar-ne infectats, és notable, resultat que evidencia la necessitat d'una cobertura més gran del test del VIH en aquesta població i, per tant, de promoció del diagnòstic precoç com a estratègia per disminuir la transmissió del VIH/ITS.

Taula 1
Comportament sexual els últims 6 mesos

Tipus i núm. de parelles	Mitjana	%
Més de 10 parelles masculines	—	38,4
Parelles sexuals femenines	—	15,0
Parella estable (n=386)	1,6	53,4
Parella ocasional (n=394)	19,5	83,0

Vigilància conductual del VIH/ITS en homes que tenen sexe amb homes (HSH) a Catalunya. Resultats de l'estudi quantitatiu SIALON

Figura 1
Ús consistent del preservatiu segons tipus de pràctica i de parella (últims 6 mesos), 2008

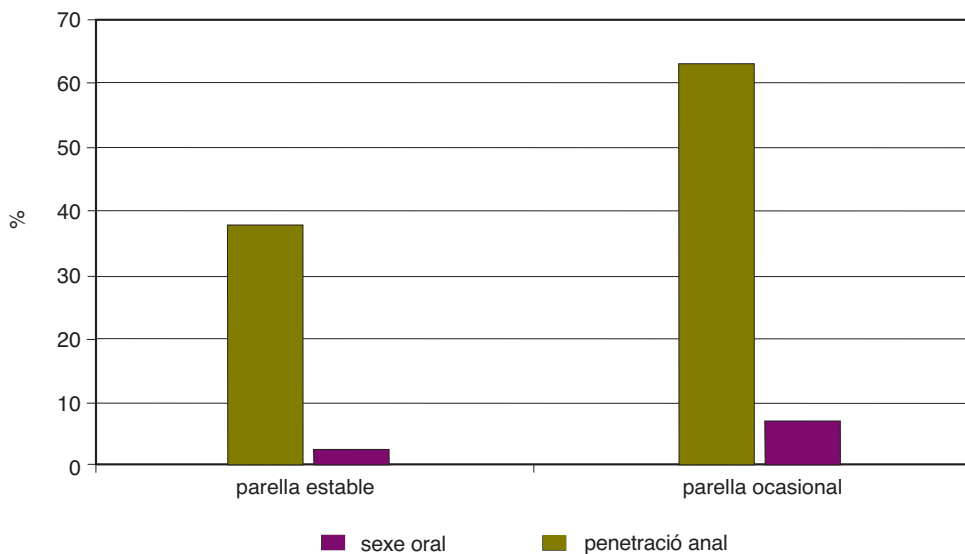
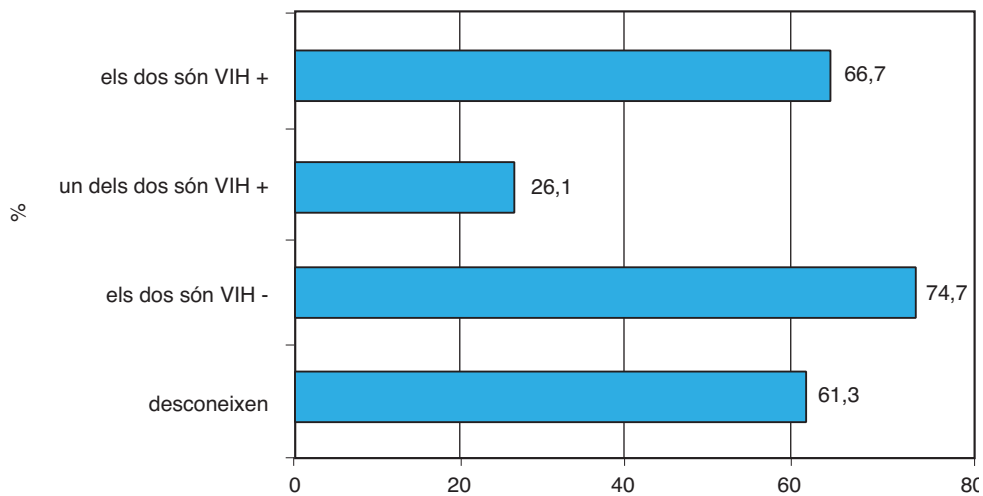

Figura 2
Penetració anal desprotegida segons serotatus de la parella estable (últims 6 mesos), 2008

Vigilància conductual del VIH/ITS en homes que tenen sexe amb homes (HSH) a Catalunya. Resultats de l'estudi quantitatiu SIALON

Bibliografia

1. Folch C, Muñoz R, Zaragoza K, Casabona J. Sexual risk behaviour and ITS determinants among men who have sex with men in Catalonia, Spain. *Euro Surveill.* 2009 [consulta el 31 de maig de 2010] nov;14(47):pii=19415. Disponible a: <http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=19415>.
2. Likatavicius G, Klavs I, Devaux I, Alix J, Nardone A. An increase in newly diagnosed HIV cases reported among men who have sex with men in Europe, 2000-6: implications for a European public health strategy. *Sex Transm Infect.* 2008 nov;84:499-505.
3. Dougan S, Evans B, Elford J. Sexually Transmitted Infections in Western Europe Among HIV-Positive Men Who Have Sex With Men. *Sex Transm Dis.* 2007 oct; 34(10):783-790.
4. ONUSIDA. Seguimiento de la declaración de compromiso sobre el VIH/Sida: Directrices para el desarrollo de indicadores básicos. Informe 2010. Ginebra: ONUSIDA; 2009.135p.
5. MacKellar DA, Gallagher KM, Finlayson T, Sanchez T, Lansky A, Sullivan PS. Surveillance of HIV Risk and Prevention Behaviors of Men Who Have Sex with Men—A National Application of Venue-Based, Time-Space Sampling. *Public Health Rep.* 2007;122 Suppl 1:39-47.
6. Foschia JP, Ramarli D, Coato P, Fontana R, Stanekova D. Sialon: Handbook on lab methods for HIV and Syphilis testing on oral fluid. Verona: Regional Centre for Health Promotion, 2010.
7. Ruf M, Lovitt C, Imrie J. Recreational drug use and sexual risk practice among men who have sex with men in the United Kingdom. *Sex Transm Infect* 2006 abr; 82(2):95-7.